

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Марина Теофилова Теофилова,
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
по професионално направление 1. 3. Педагогика на обучението по...

Докторска програма „Методика на обучението по изобразително изкуство“

с автор: **Ваня Милкова Годжелова,**

тема: **„ПРЕСЪЗДАВАНЕ НА ЕМОЦИОНАЛНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРИ
РИСУВАНЕТО НА ПОРТРЕТ ОТ УЧЕНИЦИ
В ХУДОЖЕСТВЕНИТЕ УЧИЛИЩА“**

Научен ръководител: проф. д-р Даниела Годорова Маркова

1. Общо представяне на процедурата и получените за рецензиране материали

Със заповед на Ректора на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ № РД-27-165 от 04.12.2023 г. е определен съставът на научно жури за провеждане на процедура за защита на дисертационен труд на Ваня Милкова Годжелова на тема „Пресъздаване на емоционални характеристики при рисуването на портрет от ученици в художествените училища“. Процедурата е за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по изобразително изкуство. Автор на дисертационния труд е Ваня Годжелова – докторант в редовна форма на обучение по докторска програма „Методика на обучението по изобразително изкуство“ към катедра „Изящни изкуства“, Факултет „Изобразително изкуство“, АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“. Докторантът Ваня Годжелова е представила необходимите документи, свързани с процедурата по защита на дисертационния труд, които отговарят на ЗРАСРБ и Правилникът в съответната образователна институция. Процедурата е спазена, нямам забележки към представените документи и материали.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Ваня Годжелова придобива висше образование в специалност „Педагогика на обучението по изобразително изкуство – „Живопис“, ОКС „бакалавър“ през 2015г. в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“- гр.Пловдив. През 2017 придобива и ОКС „магистър“ в същата специалност. Като естествено продължение на своето развитие в направлението тя продължава своето обучение през 2019г. в Докторска програма: „Методика на обучението по изобразително изкуство“ в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“- гр.Пловдив.

Творческата биография на докторанта свидетелства за траен интерес в областта на съвременните форми в изкуството и живописа. Тук трябва да подчертая обстоятелството, че Ваня Годжелова е автор с разностранни и съвременни интереси, който органично съчетава създаването на изкуство и теоретичната рефлексия, творческите импулси на артистичната си природа и търсенията на изследователя, така ценни за съвременния художник особено, когато той е изкушен от преподаването на изкуство. За това единство свидетелстват множеството участия на Ваня Годжелова в изложби и изследователски форуми, обвързани с естеството на нейното изследване.

Самостоятелни изложби: Изложба „Цвят“. Арт център „Орхидея“, гр. Карлово (2013г.); Изложба „Съжителство“. Кино Космос, гр. Пловдив (2014г.); Изложба „Плацебо“,

Национални есенни изложби Пловдив (2017г.), Балабанова къща, Пловдив; Изложба живопис. Галерия Аспект, гр. Пловдив (2018); Изложба живопис. Галерия Аспект, гр. Пловдив (2020г.).

Участие в XVIII-та Международна научна конференция The power of knowledge, Агия Триада, Солун, Република Гърция, (2018г.); участия в Пролетни научни четения Академия за Музикално, Танцово и Изобразително изкуство „Проф. Асен Диамандиев“, гр.Пловдив (2020 и 2021г.); участие в конкурс на БГ Наука за авторска статия „Изобразителното изкуство – ключ към развиване на емоционалната интелигентност при учениците“ /статията ще бъде публикувана в сп. „Българска наука“ (2023г.) и др.

Множество участия в национални проекти и др.

Професионалният опит на докторанта включва преподавателска дейност в ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ - с. Стрелци, ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ – с. Войводиново, СУ „Св. св. Кирил и Методий“ – гр. Пловдив, НХГ „Цанко Лавренов“ – гр. Пловдив и към момента в Академия за Музикално, Танцово и Изобразително изкуство „Проф. Асен Диамандиев“, гр.Пловдив.

Ваня Годжелова е носител на престижни отличия, сред които: Втора награда от Националния конкурс „Душата на един извор“, посветен на художника Жорж Папазов и естетата Кирил Кръстев в категория „Изобразително изкуство“, гр. Ямбол, (2014г.); Поощрение от галерия Aspect в конкурса за млад автор, галерия Aspect, гр. Пловдив (2015 г.); Награда „Млад автор,, на Дружество на пловдивските художници“, Зала на ДПХ, гр. Пловдив, (2018 г.); Грамота за участие в конкурс на БГ Наука за авторска статия „Изобразителното изкуство – ключ към развиване на емоционалната интелигентност при учениците“, сп. „Българска наука“ (2023г.).

3. Актуалност на тематиката

Още тук искам да поздравя Ваня Годжелова за избора ѝ на тема. За мен естеството на изследвания проблем е с изключителен резонанс към собствените ми размисли и наблюдения в тази посока, продиктувани от личната ми преподавателска практика. Повече от ясно е, че не е възможно преподаването на изкуство да остане непроменено по отношение на най-важния си обект – човекът и това касае не само преподаването на изкуство в средните училища и гимназиите, но и във висшите училища по изкуствата. Тук не визирам болезненото скъсване с традициите в художественото образование, а търсенето на съвременна образователна среда, която да осигури сигурен и работещ форум за диалог и взаимодействие с бъдещото поколение. Съвсем скоро присъствах на спор в академичната общност на Факултета по изобразително изкуство във ВТУ, който завърши с въвеждането на приеман изпит за всички специалности във факултета, състоящ се от задължителна първа част: рисуване на глава от натура с черен материал (молив, въглен, креда). Амплитудата между „грамотното“ и „штудирано“ изучаване в етюдна форма на човешка глава при рисуване на модел от натура и портретуването на многопластовите емоции, преживявания и нюанси в една конкретна личност е толкова голяма, колкото голяма е амплитудата в художествените и естетическите ценности на изкуството преди столетие и днес. Тази динамика в разбирането на естеството на изкуството и нахлуването на дигиталните технологии като медиум, посредник, а и напоследък като генератив на самото изкуство прогресивно, бих казала, лавинообразно, увеличават необходимостта от навременно изследване на тези процеси и търсенето на онези форми и подходи, които водят до видими резултати, от тук произтича и безспорната актуалност на изследвания проблем.

4. Целесъобразност на изследователските методи за постигане на поставените цели

За да изясни необходимостта от изследване на проблема, докторантът формулира целта на изследването като „придобиване на знания от учениците за разчитането и разбирането на емоциите при човек, като едновременно с това те развиват своите художественотворчески умения за изграждане на портрет“ (стр. 85), която е една добра отправна точка за осъществяване на експериментално изследване.

Като работна хипотеза е изведено предположението, че при преминаването през етапите на специално разработената за целта експериментална програма „Портрет“, в която „...чрез задълбочено прецизиране на познатите задачи и методи, съпроводени от експериментални такива, учениците ще достигнат до по-задълбочени и аналитични резултати в разпознаването и изобразяването на емоциите“ (стр.86), предположение, което докторантът убедително доказва в хода на самото изследване.

Изборът на контингент – ученици XI клас, обучаващи се в специалност „Живопис“ в Национална художествена гимназия „Цанко Лавренов“- гр. Пловдив – за осъществяване на изследването е изключително смела и трудна задача, като се има предвид, че учениците в последния гимназиален етап са именно тази част от обучаваните, които до голяма степен вече са формирали своите морални, културни и естетически ценности, а тяхното внимание е силно доминирано от новите медии, в които човешките взаимоотношения се предопределят от посредничеството на технологии и често се осъществяват от дистанция. Ето защо намирам проведеното изследване за изключително актуално, обмислено и целесъобразно особено в посочената възрастова група, която е много благодатна почва за навлизане в сложната смислова и съдържателна страна на изкуство, която е нобятен свят от изразни възможности за споделяне на идеи, преживявания, представи и чувства, които портретуването като процес на навлизане в личния, неприкосновен свят от емоции, стремежи и вътрешни характеристики на „другия“, на „непознатия“ предоставя.

5. Оценка на дисертационния труд – *познаване на проблема, съдържание и структура по утвърдени норми, достоверност на материала, аналитичен подход и изведени резултати*

Дисертационният труд е в обем 238 страници, от които 167 страници са основен текст и 71 страници приложения, представлящи анкетни карти, проведени интервюта с педагогически специалисти, ученически творби и интерпретирани художествени произведения, включени като методически средства, таблично събрани и обработени данни от проведеното експериментално изследване и др.

В съдържанието на дисертационния труд са включени три тематично обособени глави, увод, изводи и заключение. Използвани са 122 източника, от които 92 на кирилица, 11 на латиница и 22 интернет източника. Дисертационният труд впечатлява с логично построена структура, стегнато изложение и най-вече с използвания от докторанта ясен и четивен научен език. Текстът е написан с прецизно използване на терминологията, налице е точно цитиране на посочените библиографски и други източници.

Осъщественото теоретично и експериментално изследване е логически систематизирано в три взаимосвързани глави, които отговарят на основните етапи на провеждането му: Първа глава - теоретично проучване на литературни и други източници. Фокусът е поставен върху портрета, който се разглежда като жанр със свои особености, проследява се неговото развитие и място му в изобразителното изкуство. Анализирани са степените на включване на теми и изобразителни задачи, свързани с портрета като жанр и проблематика в обучението по изобразително изкуство в художествените училища и

методите, чрез които се преподава на учениците.

Втора глава разглежда параметрите на експеримента: Формулирани са обект, предмет, цел, задачи и теза на изследването. Разработена е и е приложена експериментална програма за обучение на базата на учебни задачи, свързани с портретния жанр като възможност за развитие на творческите възможности, но и на емоционалната интелигентност на изследваните ученици. Описани са инструментариумът, методиката и етапите на осъществяване на експерименталното изследване.

Последната трета глава представя качествен, количествен и сравнителен анализ на резултатите от изследването. На базата на обработените данни и техния аналитичен анализ са формулирани изводи, приноси и заключение от проведения експеримент.

Представените от докторанта три публикации са пряко свързани с темата на дисертационния труд и касаят проблематиката на портретния жанр в живописата и фотографията и неговото развитие в периода XIX - XXI век.

6. Принос и значимост на научната разработка и на публикациите по темата на дисертационния труд

Дисертационният труд на Ваня Годжелова е оригинален научен труд, който представлява принос към изследването и теоретизирането на актуалния въпрос за възможностите и мястото на портретния жанр и емоционалната характеристика на портретуването в учебния и творческия процес по изобразително изкуство. Този аспект е с наистина голям практически потенциал в неговата педагогическа проекция в образователния процес по изкуствата не само в средните училища и гимназиите, но както казах по-рано и във висшите училища.

Ето защо напълно подкрепям посочените от докторанта основни приноси на дисертационния труд, които реално отразяват постигнатите от нея теоретични, научни и практически резултати:

- Докторантът успява убедително да докаже ефективността на разработения от нея учебен модел - програма „Портрет“, състояща се от деветдесет взаимосвързани урочни единици, която съдържа разнообразни по вид художествени задачи и лекции, обогатяващи знанията на учениците в различни дисциплини, които оказват трайно влияние върху тях.

Чрез експерименталното изследване е доказана ефективността на модела и на базата на ясно формулирани критерии и показатели за оценка е разработена система, която достоверно отчита резултатите от проведеното експериментално обучение.

Дисертационният труд съдържа обзор на развитието на портретната художествена традиция през различните исторически периоди, който проследява хронологически нейното развитие през вековете и влиянието, което оказва тя в съвременното изкуство.

Създадената учебна програма може да бъде използвана в педагогическата дейност като част от различни клубове по интереси за развиване на допълни знания и умения при учениците. Отделни задачи, лекции или методи от нея могат да бъдат прилагани във задължителната подготовка в училище и би могла да бъде оформена като ръководство за педагогически специалисти.

7. Критични бележки и препоръки

Искам да подчертая, че нямам нито една критична бележка към разглеждания труд! Дисертационният труд е написан на грамотен, разбираем език, който изцяло отговаря на всички изисквания за научност, но е и литературно красив, факт, който заслужава да бъде подчертан! Горещо препоръчвам издаването на труда под формата на монография или помагало, което да бъде от полза за преподавателите, но и за всички изкушени от изкуството.

8. Автореферат

Авторефератът е изготвен коректно и отговаря на структурата и съдържанието на дисертацията.

9. Заключение

След като имах възможност да се запозная с дисертационния труд „Пресъздаване на емоционални характеристики при рисуването на портрет от ученици в художествените училища“, съм силно впечатлена от качествата на неговото съдържание, ето защо напълно убедено препоръчвам на уважаемите членове на научното жури **да присъдят на Ваня Милкова Годжелова** образователна и научна степен „Доктор“ по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (докторска програма „Методика на обучението по изобразително изкуство“).

Марина Теофилова

15. 02. 2024г.